

Strategisk næringsplan

Langsiktig strategi for 2017 – 2028

~~Handlingsplan for 2017 – 2020 (Revidert 2022)~~

Sunn næringsutvikling i Grønne Lier

Vedtatt i kommunestyret 12.12.2016.

Innhold

Del I Bakgrunn	2
1. Avgrensning av arbeidet.....	2
2. Næringslivet i Lier.....	3
3. utfordringer som skal løses.....	6
4. Konkurransfortrinn	7
Del II Strategisk del	8
1. Langsiktig strategi (2017 – 2028)	8
Visjon	8
Mål.....	8

Del I Bakgrunn

1. Avgrensning av arbeidet

Mandat

Det er vedtatt et mandat som ligger til grunn for planen, hvor det særlig er pekt på følgende forhold:

1. Planen skal legge til rette for trygge arbeidsplasser i Lier kommune.
2. Planen skal bygge på Grønne Lier sine muligheter.
3. Næringslivet skal oppleve kommunen som en god samarbeidspartner.
4. Næringsplanen er ikke en plan for næringslivet, men skal redegjøre for hva kommunen kan gjøre som tilrettelegger for næringsutvikling i kommunen.
5. Næringsplanen skal benyttes som underlag for revisjon av kommuneplanen.

Hvordan planen forholder seg til andre kommunale planer

Strategisk næringsplan er en temaplan. Planens langsiktige del strekker seg over tre kommuneplanperioder, etablerer en visjon og flere mål, og vil være et sentralt bidrag i forbindelse med rulleringen av kommuneplanens samfunnsdel. Handlingsplanen konkretiserer innsatsområder, mål og tiltak basert på den strategiske delen. Enkelte tiltak kan iverksettes fortløpende, mens andre krever nye ressurser eller finansiering ved rulleringen av det årlige handlingsprogrammet.

Mange er opptatt av at det må etableres nye næringsarealer. Denne planen er imidlertid ikke en arealplan. Eventuelle nye næringsarealer må spilles inn i forbindelse med rulleringen av kommuneplanens arealdel. I denne planen etableres kun de prinsippene som skal gjelde i forbindelse med søket etter nye næringsarealer og i håndteringen av reguleringsplaner.

Kommunen og næringslivet har ulike roller

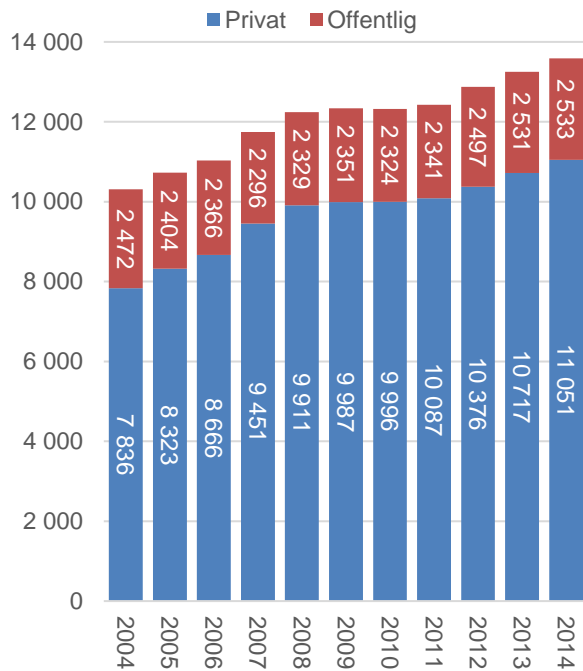
Kommunen skal ikke drive med næringsvirksomhet. Dette er næringslivets oppgave. Næringslivet må altså stå for selve gjennomføringen av strategien. Kommunen sitt handlingsrom ligger i rollen som samfunnsutvikler, og innebærer tilrettelegging gjennom offentlig virkemiddelbruk og veiledning - ut over det som er lovpålagte oppgaver. Dette skal bidra til bedriftsetableringer og utvikling av eksisterende næringsliv. Etablererveiledningen og regionale utviklingsmidler er eksempler på slike virkemidler.

En næringsplan styrker kommunens mulighet til å føre en strategisk og langsiktig tilrettelegging for næringslivet. Hvor ambisiøs kommunen skal være på dette politikkområdet avhenger av hvor tydelig planen er i sine prioriteringer, omfanget av næringsrettede tiltak - og hvordan planen etterleves i praksis.

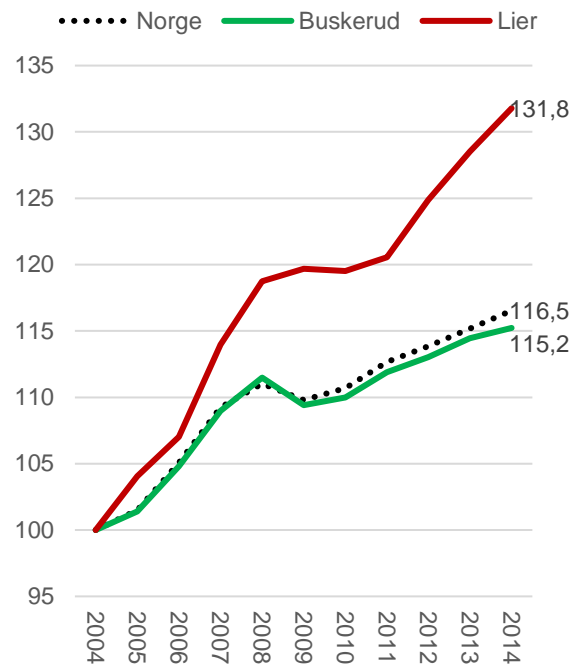
2. Næringslivet i Lier

Antallet arbeidsplasser i kommunen er i sterk vekst

Lier kommune er attraktiv for næringslivet. I 2014 var det nær 13 500 personer sysselsatt i kommunen (figur 1). 80 prosent av disse arbeidsplassene er i privat sektor, mot 70 prosent på landsbasis. Figur 2 viser at Lier i løpet av de siste ti årene har hatt en vekst i antall arbeidsplasser på hele 31,8 prosent. Dette er betydelig høyere enn veksten i Buskerud og nasjonalt.

Figur 1. Antall arbeidsplasser i offentlig og privat sektor i Lier 2000 - 2014. Kilde: Telemarksforskning.

Figur 2. Indeksert arbeidsplassvekst 2004 - 2014, alle sektorer i Norge, Buskerud og Lier. Kilde: Telemarksforskning.

De fleste bedriftene konkurrerer på et regionalt marked

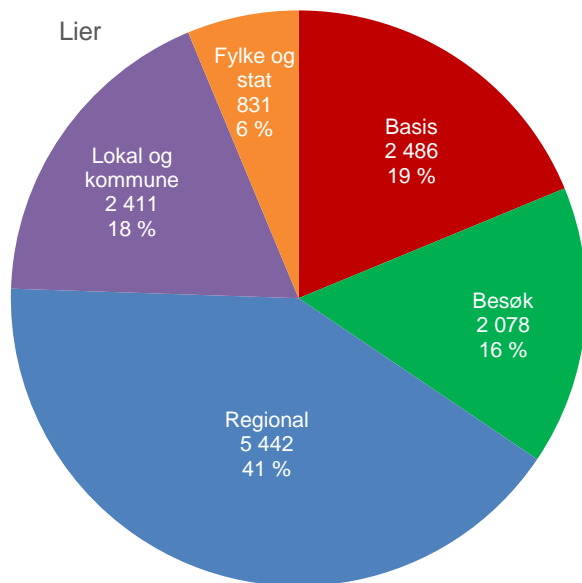
Sammensettingen i næringslivet forteller mye om vekstpotensialet til kommunene. Størst vekstpotensial har de kommunene med et næringsliv som har sitt marked utenfor kommunen. De er ikke avhengig av en ny innbygger i kommunen for å skape vekst.

Basisnæringer betyr mye for den regionale utviklingen fordi de konkurrerer på et nasjonalt og internasjonalt marked, og skaffer dermed inntekter til regionen gjennom å selge varer og tjenester ut av regionen. Figur 3 viser at basisnæringer er nær like stor som i Norge. Figur 4 viser imidlertid at disse næringene har hatt en nedgang på 2,8 prosent siden år 2000, mot en svak vekst på landsbasis.

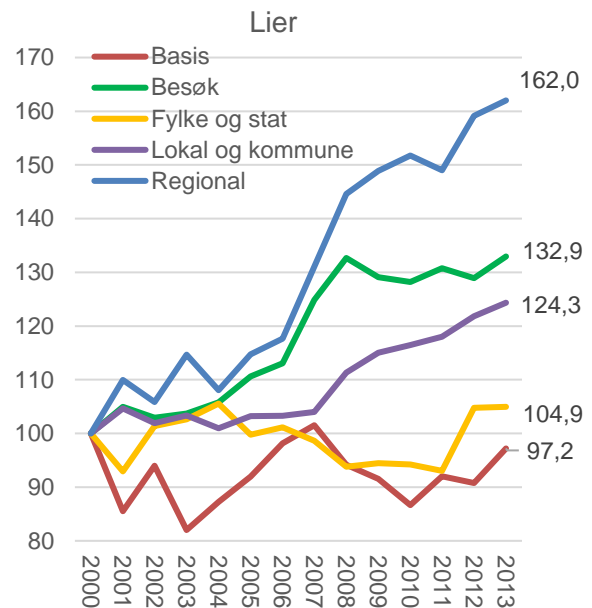
De *regionale næringene* – som konkurrerer på et regionalt marked – er den desidert største næringstypen i Lier, med 41 prosent av arbeidsplassene. I Norge utgjør de regionale næringene 32 prosent av arbeidsplassene. Figur 4 viser at de regionale næringene har hatt en vekst i antall

arbeidsplasser på 62 prosent siden 2000 i Lier. Til sammenlikning har landet som helhet hatt en vekst på 19,3 prosent i samme periode.

Omfanget av *besøksnæringer*, hvor kunden må være fysisk til stede, er nær landsgjennomsnittet. Det samme er de *lokale og kommunale næringene*, som er det næringslivet som leverer tjenester til den lokale befolkningen. *Fylkeskommunal og statlig sektor* har forholdsvis få arbeidsplasser i Lier. Bare 6 prosent av arbeidsplassene var i disse sektorene i 2013, sammenliknet med 13 prosent på landsbasis. Til forskjell fra utviklingen nasjonalt, har ikke denne sektoren hatt sterk arbeidsplassvekst i Lier.

Figur 3. Antall arbeidsplasser i de ulike næringstypene samt i offentlig sektor i Lier 2013.
Kilde: Telemarksforskning.

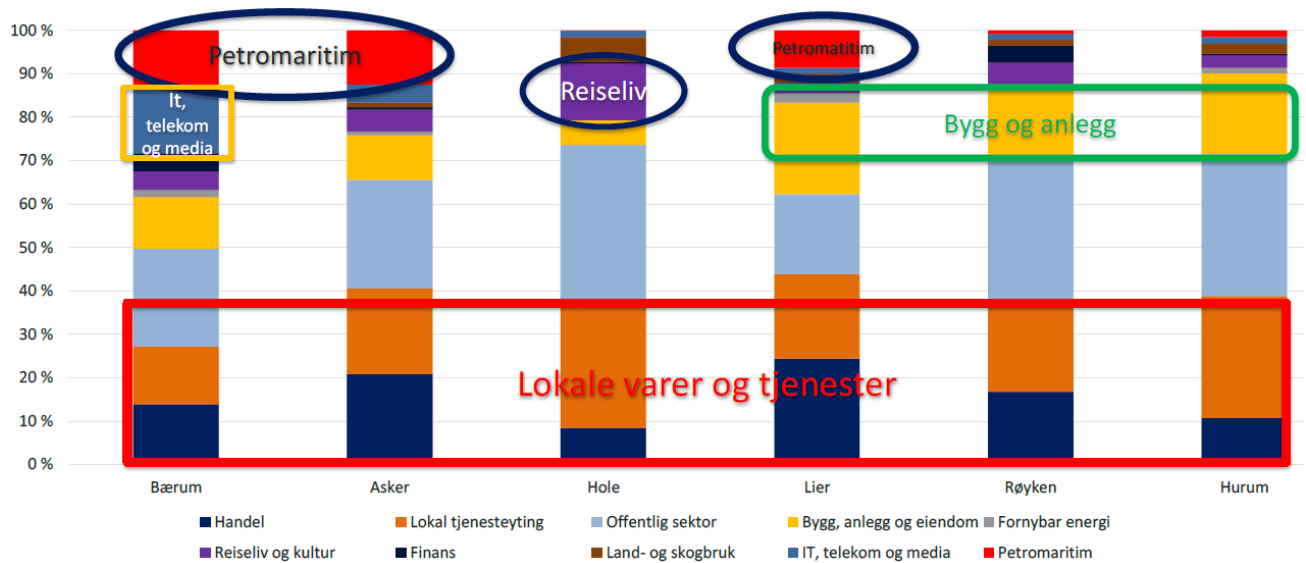

Figur 4. Indeksert arbeidsplassutvikling for ulike næringstyper og i offentlig sektor i Lier 2000 - 2013. Kilde: Telemarksforskning.

Handel, bygg og anlegg sysselsetter flest

Den petromaritime klyngen er en viktig driver for næringsutviklingen i Lier (figur 5). Miljøet langs E18 har vært en sentral driver i denne utviklingen. Målt i verdiskaping er næringen den klart største, og er også stor målt i antall sysselsatte.

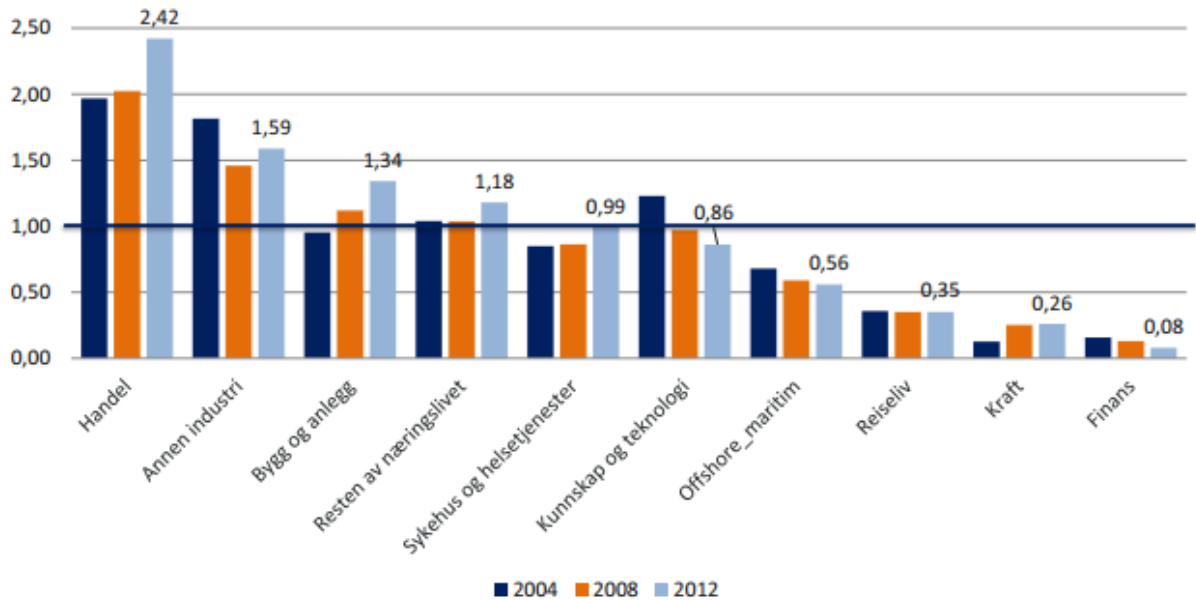
Bygg og anlegg utgjør generelt en større andel av sysselsettingen i kommuner som ligger tett opp mot befolkningsrike områder. Figur 5 viser at dette også er tilfelle for Lier. Normalt finnes hovedkontoret for større entreprenører lokalisert i større byer, mens mindre håndverksbedrifter er lokalisert der håndverkerne bor, ofte litt utenfor tett befolkede områder. Handel med byggevarer utgjør en del av bygg og anleggsnæringen som er i vekst. Protan, som leverer tak og membraner i inn og utland, er et eksempel. Caverion, som er Norges ledende totaltekniske entreprenør, er et annet.

Figur 5. Næringsfordelt sysselsetting på kommunenivå 2013. Kilde: Menon.

Ingen utpregede næringsklynger

Figur 6 viser at næringsstrukturen i Røyken, Hurum og Lier har liten grad av spesialisering. Med unntak av handel er det få næringer som er særlig overrepresentert, selv om bygg og anlegg er tydelig økende. Den høye konsentrasjonen av handelsbedrifter henger sammen med en betydelig andel bedriftsrettet handel i tillegg til detaljhandel rettet mot privatmarkedet.

Figur 6. Regional konsentrasjon av næringer i Røyken, Hurum og Lier kommuner. Kilde: Menon.

3. Utfordringer som skal løses

Arbeidstilbudet er ikke tilpasset innbyggernes kompetanse

Andelen inn- og utpendling i kommunen i forbindelse med arbeidsreiser er i dag nær like stor. Kommunen har dermed 100 % arbeidsplassdekning. Antall pendlere er økende, og på landsbasis er det bare 14 kommuner som har en større grad av pendling. Dette er positivt, siden utveksling av arbeidskraft på tvers av kommunegrenser indikerer fleksible arbeidsmarkeder. En stor andel av de som pendler ut av kommunen har imidlertid høyere utdanning, og denne andelen har vært økende over en lang periode. Dette er negativt, siden kompetanse er en viktig faktor for næringslivets konkurransevne.

Sysselesettingsandelen har en negativ trend

Høy deltakelse i arbeidslivet er en viktig drivkraft for vekst og verdiskaping. Siden toppåret i 2007 med en sysselesettingsandel på over 73 %, har trenden vært fallende frem til 2015 til under 68 %. Det er flere årsaker til dette. Befolkningen er blant annet som i store deler av landet ellers i ferd med å eldes, og arbeidsledigheten har i senere tid vært noe økende. Arbeidslivet er samtidig i omstilling, blant annet som en følge av færre jobber i oljerelaterte næringer. Dette rammer også mange av Lier kommunes innbyggere.

Mangel på områder for areal- og transportkrevende virksomhet

Det forventes en kraftig vekst i antall innbyggere i kommunen fremover, særlig som en følge av kommunens fjordbyutvikling. Fjordbyutviklingen vil gi god tilgang til arealintensiv virksomhet, men vil samtidig kreve at de bedriftene som i dag er etablert på Lierstranda, må finne nye områder for sin virksomhet. Som følge av at tidligere industriområder nå transformeres flere steder i Osloregionen, vil mange andre arealkrevende bedrifter også ha behov for å flytte. Det er imidlertid vanskelig å finne nye næringsområder, både i regionen og i kommunen, som egner seg til areal- og transportkrevende næringer. Lier kommune må ta et initiativ mot sentrale myndigheter for å se på muligheter for justeringer av markagrensen.

Bilkøene vokser

Et godt utbygd transportsystem er blant de viktigste forutsetningene for vekstkraftige norske bedrifter. Drammensregionen opplever imidlertid økt trafikk som følge av en kraftig befolkningsvekst. Denne trenden er ventet å fortsette også framover. Dette reduserer fremkommeligheten både for næringslivet og for arbeidstakere.

4. Konkurransefortrinn

Lier er et regionalt transportknutepunkt

Lier har en sentrale beliggenhet i Osloregionen, med korte avstander til store bo- og arbeidsmarkeder. Sør i kommunen går jernbanen, E18 og Rv. 23, som alle er nasjonalt viktige transportårer. Dette gjør områdene langs E18 svært attraktive for næringsetablering. Realiseringen av det nye regionale kollektivknutepunktet på Lierstranda vil styrke attraktiviteten til dette området ytterligere, og gi grunnlag for etablering av et stort antall kompetansearbeidsplasser.

Fjordbyen er en av Norges største byutviklingsprosjekter

Lier skal gjennomføre ett av landets største byutviklingsprosjekter på Lierstranda. Nærheten til Oslo og en forventet sterke befolkningsveksten i regionen vil bidra til at etterspørselen etter kontorer og forretningsbygg vil være stor. Ved en fullført fjordbyutvikling kan det forventes 20 – 30.000 nye arbeidsplasser. I tillegg kommer utbyggingen på Gullaug, hvor det også kan forventes etablering av arbeidsplasser.

Det skal bygges sykehus på Lierstranda

Bedrifter med en analytisk kunnskapsbase lokaliseres ofte i nærheten av kunnskapsinstitusjoner. Etableringen av Oslo Cancer Cluster ved Oslo Universitetssykehus er et eksempel på dette. Slike bedrifter er tilknyttet globale nettverk med spesialister innenfor sitt kunnskapsfelt, og den innovative aktiviteten er forskningsdrevet. I samarbeid med Drammen har Lier store muligheter for å utvikle en helseklynge i tilknytning til det nye sykehuset. Det er allerede en liten helseklynge ved Papirbredden i Drammen. Her finnes også fagutdanning innen helse på Høgskolen i Sørøst-Norge.

Lier inngår i en verdensledende teknologi-akse

Fra Oslo strekker det seg en teknologi-akse vestover mot Kongsberg. Denne aksen har stor betydning for Lier sine vekstmuligheter. Her ligger både produksjonsbedrifter og kontorarbeidsplasser, og det ligger flere kompetansekjerner langs aksen. Mens folk tidligere flyttet til der hvor bedriftene var lokalisert, er det i dag tvert om. Bedrifter etablerer seg der arbeidstakerne finnes, og ofte i nærheten av konkurrenter og leverandører i verdikjeden. Dermed etableres næringsklynger. Subsea Valley er et eksempel på dette. Både Aker Subsea, Tess og NIL Asker Subsea er en del av denne klyngen.

Lier er et nasjonalt viktig hagebruksområde

Lier har hele 12 % av landets grønnsaksareal og er Norges største veksthuskommune. I tillegg blir mye mat pakket og distribuert fra kommunen. Kommunen har også sterke fagmiljøer innen de fleste landbruksproduksjoner, og avstand til Norges miljø- og biovitenskapelige universitet på Ås er kort. Som følge av mange utviklingsorienterte og innovative bønder har dette gitt grunnlag for samarbeid mellom produsenter og ledende kunnskapsmiljøer. Den økende interessen for lokal, sunn mat og framveksten av ny landbruksteknologi er noe av det som gir et åpenbart grunnlag for ytterligere verdiskaping innenfor både landbruket og landbruksrelaterte næringer. Matproduksjon er også en del av grunnlaget for en sterk og framtidsretta merkevare for kommunen.

Del II Strategisk del

1. Langsiktig strategi (2017 – 2028)

Næringslivet er i omstilling

Norge står ved et vendepunkt. Oljenæringen vil ikke lenger være den samme motoren for vekst som tidligere. Mange arbeidstakere må derfor finne seg jobb innenfor andre næringer. Verden er også inne i en eksplosiv teknologisk utvikling, beskrevet som den fjerde industrielle revolusjon. Dette vil kreve omfattende endringer innenfor de fleste næringer – på relativt kort sikt. De globale klima- og miljøutfordringene krever i tillegg at næringslivet gjennomfører et grønt skifte. Dette innebærer en omstilling til et samfunn hvor vekst og utvikling skjer innen naturens tålegrenser.

Resultatmål: Lier skal være blant landets 10 beste i kommuneNM

KommuneNM er Næringslivets Hovedorganisasjons rangering av næringslivets vekstkraft og attraktivitet basert på forhold ved næringsliv, arbeidsmarked, demografi, kompetanse og kommunal økonomi. Lier gjør det generelt bra på de fleste indikatorer, men med størst forbedringspotensial innen befolkningssammensetning og næringslivets kompetansenivå. I 2016 ble Lier rangert som landets 14. beste kommune. I handlingsprogrammet settes det som resultatmål at kommunen skal være blant landets 10 beste i kommuneNM innen 2028.

Visjon

Sunn næringsutvikling i Grønne Lier.

Mål

1. Bidra til at næringslivet bygger opp under Lier sin grønne identitet

Det er stor internasjonal og nasjonal konkurranse om tilgang til kapital, kompetanse og kunder. Dette gir behov for å holde fast ved en tydelig og strategisk retning over tid, som bidrar til at kommunen tiltrekker seg de rette menneskene og det rette næringslivet. Lier skal være en framtidsrettet og utviklingsorientert kommune, som bygger opp under en grønn og sunn livsstil og et grønt og sunt næringsliv. Mat, helse og miljø er grønne næringer med særlig prioritet.

2. Fremme grønn og bærekraftig næringsutvikling

Norge står overfor mange samfunnsutfordringer som må løses i samarbeid med næringslivet. Nedgangstider i oljenæringen, eldrebølgen, økt global konkurranse og en sterk global klimaavtale gir behov for å omstille Norge. Grønn og bærekraftig næringsutvikling innebærer effektiv og redusert bruk av naturressursene – herunder et sterkt jordvern, mindre avfall og forurensing, og endringer fra et fossilt til et fornybart energiregime. Ved å satse på kunnskap og miljøteknologi vil Lier lykkes i å etablere både grønne og lønnsomme arbeidsplasser.

3. Tilrettelegge for flere kompetansearbeidsplasser

Norge og Lier har en høyt utdannet befolkning. Dette gir konkurransefortrinn i kunnskapsintensive næringer. Slike bedrifter etablerer seg ofte i områder med god kollektivdekning, og gjør kommunens fjordbyutvikling svært sentral. Mange bedrifter har også et stort behov for fagarbeidere og fagskoleutdannet personale. Lier har muligheter for å styrke rekrutteringen og kvaliteten på norsk yrkesopplæring og fagskoleutdanning. Andre forhold har også betydning for valg av bosted – og dermed type bedriftsetableringer, så som god tilgang på kultur- og fritidstilbud, tjenestetilbud, boligtilbud og naturoplevelser.

4. Bidra til innovasjon i næringslivet

Arbeidslivet står overfor store teknologiske endringer. I årene som kommer vil arbeidslivet i økende grad bli preget av digitalisering og automatisering. Denne utviklingen vil transformere de fleste sektorer i nærings- og arbeidslivet. Dette gir store muligheter for innovasjon og nye arbeidsplasser. Det offentlige og næringslivet må samarbeide seg imellom og med andre – som forskningsmiljøer og utdanningsinstitusjoner – for å bidra til problemløsning og nyskaping.

5. Ivareta næringslivets og innbyggernes behov for arealer, infrastruktur og transport

God infrastruktur er et viktig bidrag til å opprettholde et konkurransedyktig næringsliv. Ytterligere sentralisering og byvekst som følge av kommunens fjordbyutvikling gir økte utfordringer der det allerede er kapasitetsutfordringer. Dette krever utvikling av et framtidsetta transportsystem i Ytre Lier. Det er også behov for å legge til rette for videreutviklingen av arealkrevende industri i kommunen.